ANUL I. Budapesta Mercuri 21 Noemvrie (4 Dec.) 1907 NRUL 251

LUPTA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

.. .. .. APARE .. .. ..
sub direcţia unui comitet de redacţiune.

Redacţia şi Administraţia: BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserţiuni după învoială.
Scrisori netrancate se refuză.

Finis Croatiae?

I

(O) Cobirea aceasta e departe de a fi de o actualitate iminentă. Urmărind firul istoric al luptei seculare dintre străduinţele maghiare, de o parte, de a înghiţi regatul croato-slavon şi dintre opintirile croate, de altă parte, de a ceda cât mai puţin străduinţelor ce se îndreptează împotriva lor şi ajungând la un nou compromis ce se pare a se pregăti între Croaţi şi Maghiari, un compromis care celor d'întâiu nu ar putea să le dea nici mulţumirea unei clipe şi cu atât mai puţin statornicia unor raporturi drepte între ei şi între Maghiari — în articolul nostru de eri se dedea expresiune temerei, că „regatul Croaţiei va împărtăşi cu timpul soartea nenorocitei noastre Transilvanii", — arătându-se totodată, că astăzi retragerea Croaţilor de pe terenul de luptă „nu poate avea decât urmări dezastruoase pentru ei... lupta încheiată în astfel de condiţii nu poate fi decât un armistiţiu neînţeles de Croaţi, dar folosit de unguri pentru a-şi împrospăta forţele". Croaţii s'ar îndrepta deci spre un punct foarte şubred, foarte nestatornic, pe povârnişul compromiselor, alianţelor, învoielilor cu un duşman lacom şi primejdios, pe povârnişul care nu se sfârşeşte decât în adâncul tenebrelor, peste cari planează ca o ameninţare o presimţire fioroasă: Finis Croatiae!

„Cu timpul" — se zicea în articolul nostru de ieri. Fără îndoială, îndrăzneţul gând poate să se înşire numai la sfârşitul lanţului tuturor acelor gânduri duşmane, de cari Maghiarii ar putea să le aibă faţă de Croaţi şi faţă de neatârnarea ţărei lor. Totuşi, am putut să vedem de ani de zile, cum actele politice ale Maghiarilor se amestecă neîncetat cu cele mai imposibile fantasmagorii, am văzut într'un timp, când se desavua idealul independenţei Ungariei, când se pregătea o legătură cu Austria în condiţii mai îngreunătoare decât mai înainte, am văzut făcându-se stăruitoare propagandă şi agitaţie pentru un „mare imperiu maghiar" şi căutându-se chiar alianţe! Alianţe, în dosul căror putea să se pitească negrul gând de a le schimba în îngenunchiări, după cum astăzi se încearcă a se schimba într'o îngenunchiare alianţa de altă dată cu Croaţia.

Conform aceleiaşi psihologii, în conflictul Maghiarilor cu Croaţii şi în compromisul, ce se încearcă, nu putea să fie departe de mintea totdeauna înfierbântată a politicianilor maghiari nici gândul de a-l trimite pe Ugron Gábor, ori pe Nagy György dictator la Zagreb.

De realizare fantasmagoria aceasta trebue să o socotim tot atât de îndepărtată, ca, bună oră, acea a marelui imperiu maghiar. Dar dacă e soartea acelor, cari sunt încurcaţi în relaţii politice cu Ungurii ca să trebuiască a ţinea cont nu numai de acte şi factori politici reali, ci şi de cele mai ciudate fantasmagorii — nu avem încotro. Şi avem şi noi legăturile noastre politice cu Maghiarii, legături atât de strânse! Şi chiar legăturile, cari sunt între aceştia şi între Croaţi ne ating foarte de aproape. Trebue să avem sentimentul acesta mai ales în clipele critice şi mai ales în momentele de întorsături, cum pot să fie acele de faţă.

* * *

Poate nici-odată norocul şi iscusinţa nu s'a descărcat cu atâta belşug asupra Maghiarilor, ca în anii 67—68. Aliaţii Prusiei învingătoare au avut inspiraţia fericită pentru dânşii de a înţelege, că norocul lor va fi în legătura, pe care vor izbuti să o facă cu Austria învinsă.

Norocul acesta l'au exploatat pe de-a întregul, adăogându-i şi pe acela de a se aranja cu Croaţii astfel, ca să-i aibă în braţe şi totuşi să poată avea din partea lor toată libertatea de mişcare şi de acţiune, toată libertatea de a maghiariza prin fer şi foc, prin teroare, prin corupţie şi — prin kisdedóv-uri.

De patru decenii politica maghiară şi întreagă viaţa publică maghiară se îngraşă trăind din interesele capitalului politic acăpărat la 1867 şi la 1868.

In special legătura făcută atunci între Maghiari şi Croaţi prin celebra cartabianca oferită acestor din urmă prin Deák cu mai mult calcul, decât generositate, fiind hotărâtoare pentru proporţiile forţelor cari se îmbină ori să ciocnesc înlăuntrul acestei ţări, e hotărâtoare cu acest fel şi pentru viitorul politicei noastre naţionale şi nu putem să privim cu nepăsare nici compromisul nou, ce ar putea să lărgească, ori să strâmteze şuruburile pactului croato-maghiar, ori chiar să provoce o schimbare in aşezarea acelora.

Ne priveşte din două puncte de vedere acest compromis, ce planează în atmosferă: odată, pentru fantasmagoria şoviniştilor maghiari de a înghiţi Croaţia, fantasmagorie ce se ascunde într'o zare îndepărtată peste negurile compromisului cari se târăe pe pământ; al doilea, pentru străduinţele maghiare, cari se vor mulţumi, vor trebui să se mulţumească pentru moment şi cu mai puţin, dar cari vor urmări cu îndărătnicie acelaş gând pe care ar vrea să-l întrupeze fantasmagoria, îngenunchiarea Croaţiei şi ştergerea constituţiei ei.

Atât fantasmagoria sfârşitului Croaţiei, care va rămânea încă mult timp un „pium desiderium" al nesaţului maghiar, cum şi străduinţele de îngenunchiare, de copleşire, de încătuşare pe nesimţite, la a căror realizare treptată şi uneori la al căror fiasco, în sfârşit la a căror peripeţii vom asista încă mult timp, reclamă şi din partea noastră o conştienţioasă cumpănire.

Lueger e mulţumit cu transactia. Mulţi s'au mirat de acest fapt. Cum tocmai Lueger, care are o atitudine atât de ostilă faţă de Maghiari să se declare mulţumit cu o transacţie, care de fapt nu prezintă un avantaj aşa grozav pentru interesele Austriei?

Dar iată cum î-şi motivează şeful social-creştinilor într'o şedinţă a consiliului comunal această mulţumire:

Faptul că un Kossuth Ferencz, ministru maghiar, fiul lui Kossuth Lajos, care la 1849 a declarat detronarea dinastiei în Ungaria — a iscălit transacţia, recunoscând necesitatea unei legături între cele două State, mai departe ridică cvota cu 2% şi tace (şi foarte bine face, că tace), asupra înfiinţărei unei bănci autonome Ungare, faptul acesta — zic — că fiul a trebuit să respingă ceea-ce a propagat ani de arândul tatăl său, trebue să ne umple de bucurie.

Incetul cu încetul trebuie să recucerim ceea ce am pierdut.

N'am făcut un pas mare cu încheerea acestei transacţii, totuşi e ceva. Principalul este, ca ce recâştigăm să nu mai pierdem, ci să-l păstrăm cu sfinţenie.

Un început bun. *E deamnă de toată lauda hotărârea luată de conducătorii din Bihor ai Românilor de a înfiinţa un club comitatens naţional român, ai cărui membri să se întrunească totdeauna înainte de adunările congregaţionale, pentru a decide asupra atitudinei lor în aceste adunări. Dispoziţia aceasta cuminte să datoreşte dlui Nicolae Zigre, sub a cărui preşedinţie s'a şi ţinut în săptămâna trecută o întrunire în acest scop, la care a luat parte o mulţime de fruntaşi bihoreni. Nu e numai de dorit, dar se impune chiar noilor membri români ai congregaţiilor să se organizeze în modul acesta pentru a merge în o singură direcţie cu activitatea lor, iar nu a trage ca racul, broasca şi ştiuca în toate părţile. Organizaţia este sufletul unei acţiuni comune, fără de care forţele, fie ele cât de puternice îşi pierd din valoare, să nimicesc chiar.*

Românii deci să se pună pe lucru şi să nu aştepte să li se facă învitare în scris, după cum li e obiceiul.

—

Obstrucţia în Camera austriacă. In Reichsrath obstrucţia îşi ridică iarăşi capul. Partidul social-democrat şi celelalte radicale neîndestulite cu felul cum guvernul vrea să aranjeze cele mai vitale chestii economice şi de bună stare ale imperiului, se foloseşte des de dreptul asigurat în regulamentul Camerei de a zădărnici mersul regulat al acesteia prin prezintarea de propuneri de urgenţă.

Ministrul finanţelor înaintase în şedinţa de Luni a Reichsrathului proiectul său de lege referitor la scăriţarea dărei de zahăr. Din causa că proiectul acesta nu corespunde aşteptărilor opoziţiei, social-democraţii au presintat si ei două proiecte de urgenţă: unul referitor la cassarea ordinaţiunei imperiale privitoare la darea de zahăr, celalalt la ştergerea facultăţilor de teologie la universităţi. Aceste proiecte au fost în urmă retrase, după ce deputatul Erb şi-a motivat propunerea sa de urgenţă referitor la înfiinţarea situaţiei slujbaşilor de stat, şi în urmă retrăgându-l.

După ce îşi mai motivă un deputat propunerea de urgenţă, s'a anunţat la cuvânt un deputat ceh, care a vorbit în limba sa.

Şedinţa Camerei s'a terminat abia către miezul nopţii în urma discursurilor chilometrice.

—

Convocarea delegaţiunilor în urma înţelegerei ce au avut în zilele aceste şefii celor doue guverne între sine, precum şi aceştia amândoi împreună cu miniştrii comuni se plănueşte pentru ziua de 20 Decemvrie. Nu s'a fixat până acum locul întrunirei delegaţiunilor, la Viena, ori la Budapesta; dar s'a stabilit în o conferenţă a miniştrilor numiţi programul de muncă al delegaţiilor.

Wekerle s'a lăudat că până la întrunirea delegaţiilor va face ca transacţiunea să fie trecută prin parlament fără a recurge la mijloace excepţionale.

—

§ 38 al legei din 1868. §-ul, acest index al justiţiei, în nici o ţară parcă nu e croit aşa de exact, încât în ori ce parte l'ai întoarce tot paragraf (§) să rămâie, ca în Ungaria. Semnul acesta a făcut multe boacăne şi va mai face, dacă nu i-se va tăia o codiţă.

La ordinea zilei este § 38 referitor la transacţia croato-ungară din 1868.

Wekerle a mijlocit la Viena convocarea dietei croate (12 Dec.), pe care va şi fi publicată în monitorul oficial croat în numărul său de astăzi.

Pe lângă această mijlocire premierul ungar s'a îngrijit să supună Suveranului spre rezolvare definitivă multipla disolvare a dietei croate şi amestecul slavilor dela sud în afacerile ungaro-croate.

Care a fost soluţia Monarchului în această chestie nu se ştie.

Asupra deschiderei dietei croate în urma înţelesului multiplu al acestui proverbial semn (§) există între Maghiari şi Croaţi o mică divirgenţă, care va deveni mare, dacă nu se va aplana.

Croaţii susţin că în cazul când în dieta Ungariei se pertractează lucruri Comune saborul să înceteze, pentru ca delegaţii croaţi să poată lua parte la dezbateri.

Dacă nu se ia această măsură, atunci dieta ungară trebuie amânată, până când Croaţii vor fi pertractat afacerile lor autonome.

Maghiarii se declară nemulţumiţi cu acest înţeles greşit al § 38 şi au şi înştiinţat pe preşedintele Soborului, Medacovici, că dorinţa lor nu se poate împlini sub nici o condiţie.

Ei ţin morţiş că acest § li pune la dispoziţie 3 luni de zile în care timp să se ocupe şi de lucrurile lor interne şi să judece şi asupra afacerilor comune.

Deputaţii croaţi se declară nemulţumiţi şi credem că în curând va răsuna iarăşi în incinta Camerei ungare urgisitul de «Visoki Sabore».

Croaţii au fost chemaţi telegrafic în Capitală pentru a lua deciziune în această privinţă.

ROMÂNIA.

Intrunirea marilor proprietari.

Marii proprietari nemulţumiţi de legile guvernului au ţinut Duminecă o întrunire în sala Dacia, la care s'au asociat şi cetăţenii din Capitală, nemulţumiţi din cauza scumpirei traiului.

Au fost de faţă între alţii d-nii Al. Marghiloman, I. Grădişteanu, C. C. Arion, Gr. G. Cantacuzino, Sava Şomănescu, N. Filipescu.

D. Sava Şomănescu, a deschis întrunirea mulţumind proprietarilor că au venit şi i-a rugat să proclame preşedinte al întrunirei pe d. Dinu Mihail, cel mai mare proprietar din Oltenia.

D. Dinu Mihail ales preşedinte zice: Proprietarii sunt liberi pe proprietatea lor,

FOIŢA ZIARULUI „LUPTA“.

Floarea bradului. *)

Colo-n margine pe coastă
Sta un brad mai la o parte
Un covor de iarbă verde,
De pădure mi-l desparte.
Lunga lui singurătate
Se vedea, că parcă-l doare
Noaptea să plângea la lună
Ziua să plângea la soare.

•

S'a 'ndurat în urmă cerul
De viaţa lui străină,
C'a făcut să-i creasc, o floare
Floare albă la tulpină.
Şi când vîntul printre ramuri
S'alinta ca o ispită
Bradul s'apleca molatec
Inspre floarea lui iubită.

•

Şi şoptea, şoptea voinicul
Când simţia că vine vîntul:
„Suflă vântule mai tare
Fă-mă una cu pământul“.
Dar trecut-a primăvara
Vara iar cu lacrimi multe
Şi-n zadar ruga el vîntul;
Vîntul nu voia s'asculte.

•

Doar odată, hei odată!
— Bubuia departe zarea —
Indoit d'un vînt năpraznic
Era mai s'ajungă floarea
O simţia, c'o are în braţe
Să simţia-ntr'o lume nouă..
Dar căzu din cer un trăznet
Despicîndu-l drept în două.

*) Din volumul de curând apărut.

Tristia.

S'au scuturat atâtea frunze de când mi-ai înflorit [tu mie
Ş'atata pulbere de floare pe şesuri largi s'a risipit
S'a cârduit norod de paseri, pornind spre zarea albăstrie
Şi-atâtea stele călătoare s'au sfărâmat în infinit.

•

S'a prăpădit potop de lacrimi, pe lumea asta dragă [nouă,
Şi-atâţia fulgi curaţi murit-au, pământul când l'au [sărutat
S'au ridicat din nou în soare, atâţia stropi curaţi de [rouă
Şi-atâtea cântece duioase, s'au stins pierdute pe ['nserat.

•

Ce te mai miri că stai pe gânduri visând alăturea [de tine...
Ştiu eu ?... poate lejesc în taină atâtea frunze duse ['n zbor,
Sau poate mă gândesc la vremea, când nu vor mai [fi zări senine,
Când vei pleca şi tu departe... urmând cărarea tu-[turor.

Z. Bârsan.

precum și țăranii sunt liberi pe munca lor. A îndemnat pe proprietari să protesteze în contra legilor guvernului, cari ating dreptul de proprietate.

Proprietarii au tot interesul să trăiască bine cu țăranii și sunt gata să le vie în ajutor.

D. Gr. Cantacuzino a arătat că e mare pericolul, dacă mândrul și trufașul colegiu al proprietarilor a început să se miște. A trimes un salut tuturor proprietarilor cari s'au solidarizat spre a-și apăra drepturile. A arătat că marii proprietari au o putere mare de care oricine trebue să țină seamă. Ei dețin toate cele trei colegii și fără voia lor un guvern nu poate să lucreze.

D. Cantacuzino a acuzat guvernul că n'a studiat în deajuns reformele ce propune parlamentului.

D. M. Ionescu, proprietar din Vlașca, a acuzat ziarele, spunând că ele au provocat răscoalele. A apărat pe țărani spunând că nu sunt toți răi și mulți își cunosc drepturile și datoriile. Administrația a făcut mult rău țărei. Ea a lăsat pe străini să se stabilească la sate și străinii au fost dintre cei cari au îndemnat pe țărani la răscoale și au pus foc proprietarilor.

D. Lucasievici, proprietar din Buzău, crede că a venit timpul ca toți proprietarii să se întrunească și să-și apere interesele și în acelaș timp să ia măsuri pentru îndreptarea răului de care suferă țara.

A văzut însă o dezorientare atât la proprietari cât și la guvern.

A constat că țara are legi bune, cari nu se aplică însă. Așa, legea de poliție rurală are dispoziții foarte bune. Dar acea lege nu se aplică, deși dacă s'ar fi aplicat, n'am fi ajuns la turburările din primăvara trecută.

O altă lege bună e cea privitoare la alinierea și asanarea satelor. Nimic nu s'a făcut însă pentru aplicarea acelei legi.

S'a mai făcut legea comițiilor agricole, dar nu s'a pus nici ea în aplicare.

D. C. Petraru, deputat guvernamental, a susținut nevoia de a se respecta dreptul de proprietate și libertatea învoelilor.

D. Al. Marghiloman a fost primit la tribună cu ovații. D-sa a declarat că a venit la întrunire cu toată autoritatea d-salę de om politic.

S'a ridicat în contra ponegrirei proprietarilor, cari din răscoale au eșit cei mai sfâșiați. Nu acuză pe țărani de cele ce au făcut, căci alții sunt vinovați de cele ce s'au petrecut.

A vorbit apoi de Casa rurală. A găsit că așa cum voește guvernul să facă acea instituție, va duce la crearea unei noui citadele politice.

D. Marghiloman a combătut principiul Casei rurale, pe motiv că prin ea țăranii vor fi îndemnați să ia pământ pe datorie, știind că datoriile acelea nu le vor mai plăti. Se va ajunge astfel la dumicarea proprietăți mari și la distrugerea creditului statului.

A susținut necesitatea unui credit pentru țăranii cari voesc să cumpere pământ, spre a forma proprietatea mijlocie.

După ce d. Sava Șomănescu a lăudat energia proprietarilor în acțiunea pentru apărarea drepturilor proprietății, președintele a citit următoarea moțiune:

«Proprietarii și agricultorii, fără deosebire de partid, întruniți în sala. Dacia în ziua de 18 Noembrie c., însuflețiți de speranța de a se îmbunătăți starea populației rurale, afirmă dorința lor ca reformele agrare să se îndeplinească potrivit principiilor ocrotitoare a muncei și a proprietății, pe care sunt așezate toate statele civilizate.

«Conștienți de datoriile lor către țară, ei declară că sunt hotărâți a lupta din toate puterile și cu prețul tuturor sacrificiilor în contra oricărui proect ce s'ar abate dela aceste principii cari singure pot asigura liniștea sufletească, armonia dintre păturile sociale și progresul material al țărei.

Intrunirea s'a terminat la orele 5.

Această moțiune va fi prezentată primului ministru.

Din Bucovina.

Dela frații din Bucovina ne vine vestea tristă, că directorul gimnaziului gr. or. din Suceava Ștefan Dracinschi a încetat din viață. A fost un profesor strict, dar cu dreptate, iar ca director a condus cu tact interesele gimnaziului.

Odihnească'n pace!

*

— Conziliul cultural al. țării a primit, la recomandarea distinsului profesor Volcinschi, mai multe propuneri privitoare la combaterea pelagrei.

Acest flagel care știm că e așa de lățit și în țara românească, avea tot mai multe victime în Bucovina. Mai mult era și e bântuit de această boală țăranul român, care știm că e cel mai neîntrecut în consumarea porumbului. Dl Volcinschi s'a câștigat aceste cunoștințe desvoltând o muncă intenzivă, iar acuma tot ce știe pune în folosul națiunei sale.

Dea D-zeu să se izbândească dorințele și propunerile făcute în chestia nimicirii pelagrei.

*

— Se face mare propagandă în ziaristica din Bucovina, pentru înființarea prăvăliilor românești. Cu drept spune «Voința Poporului» că prăvăliile societății sunt tot atâtea cetăți.

Apelul înflăcărat ce-l face Voința Poporului cătră publicul român pentru sprijinirea acestor prăvălii începe cu următoarele cuvinte, cari ni-se potrivesc și nouă:

Români!

Străini suntem în târgurile clădite din banii sudorilor și lacrimilor noastre.

Glasul Românului de abia mai trăiește pe brazda ogoarelor, dar și aici cuvântul nostru e suspinul, căci din toată munca brațelor noastre ne alegem cu sumanul rupt în spate și cu copiii flămânzi, ce ne așteaptă la poartă.

Români! Cetatea cea mai puternică a fiecărui neam, care voește să trăiască, e «cetatea comerciului» și această cetate la noi e în mâinile străinilor. In această cetate se duce toată munca noastră și la noi acasă bate vântul pintre crăpături de ușă.

Din nou provocăm și pe această cale pe toți aceia cărora le-am trimis provocări în scrisoare să achite fără întârziere restanța abonamentului, ca să nu fim siliți a sista expedarea foii la adresa dlor.

BULETIN PARLAMENTAR

Ședința dela 3 Decemvrie.

La 10 ore se deschide ședința de președintele Camerei, Justh Gyula, în prezența unui număr de deputați destul de mare. Chiar președintele se uită mirat, căci i-se pare neobișnuit popularea Camerii. Faptul, că deputații se prezintă regulat și în număr tot mai mare, explică seriozitatea și gravitatea momentelor politice prezente.

După verificarea procesului verbal din ședința trecută, se trece la ordinea zilei. Primul orator e croatul Bauer Antal. Timpul cât vorbește croatul, îl folosesc «părinții patriei» pentru discutarea diferitelor senzații politice.

După croatul Bauer ia cuvântul cunoscutul zurbagiu Nagy György. Vorbește în fraze politice și în continu face apel la națiune, să lupte pentru visul Ungariei. Critică mono-paragraful lui Wekerle. In ce privește transacția spune, că va vorbi întâi despre bancă. Aduce ca exemplu bunul mers al băncii naționale a României. Vorbește apoi despre cvotă. Cu ocazia aceasta atacă partidul independist.

SÁNDOR PÁL răspunde unelor întreruperi de eri. Declară însă, că întreruperilor mojicești, ca: «minciună, prostie, etc.» nu le dă nici o importanță. Atacă pe Wekerle, că și el a fost membru în conziliul industrial pe timpul drabanților. Documentează cu date. Această descoperire face senzație. Declarația a făcut-o din prilejul, că a fost acuzat de-a fi fost și el drabant.

Ia cuvântul Wekerle, care răspunde încurcat de tot. Nu desminte faptul, că n'ar fi fost în slujbă pe timpul drabanților, dar spune, că acolo nu se făcea politică. Aprobări ca'n palmă. La sfârșit însă, la comanda lui Szterényi, încep aplauzele.

Intr'un zgomot enorm se ridică Vasile Goldiș, deputatul Radnei. Președintele sună în continu, să se facă liniște. Hodza strigă: «S'auzim!» dar degiaba, căci mamelucii trebue să-și isprăvească obișnuitele strângeri de mână și strigăte de «Așa-i!»

In fine, după-ce se face liniște în sală dl Goldiș începe să vorbească. Declară de la început, că nu va vorbi mult, căci nu vrea să facă obstrucție. Obstrucția nu o află cu cale nici odată.

Trece la vorbire. Mai întâi declară, că din punctul de vedere al constituționalizmului nu poate primi transacția. Acele vorbe ale ministrului de comerț Kossuth că legile nu se pot măsura cu cotul, sunt foarte bizare. Atunci nu știi ce e constituțional și ce nu e.

Aduce ca exemplu vorbele unui politician englez, că ce e constituțional și ce nu e.

Scaunul prezidențial îl ocupă vicepreședintele Rakovsky.

Acele legi pe cari li-a cetit raportorul și la cari s'a referit, nu se pot asemăna cu transacția, deci comparația nu are nici o însemnătate.

In ce privește monoparagraful, crede că din punct de vedere politic, nu e de dorit. In felul acesta s'ar putea pune în vigoare și budgetul. E drept, că acuma nu se poate, dar punem cazul, că odată va ajunge la putere o majoritate, care ar fi în stare și voește poate să facă și asta. Noi nu trebue să facem precedent, la ce vor putea să se refere în viitor.

Trece la partea a 2-a a vorbirii, anume, să vedem dacă facem o comparație între status quo și transacție, ce câștigăm. După cum au documentat și vorbitorii ceilalți rezultatul e minus. Adecă am perdut și din ce am avut. Spune, că faptul acesta nu trebue să-i miște pe independiști, de oare-ce Kossuth Ferencz a spus, că: «de aceea am încheiat o transacție așa de nesuccesă, de-oare-ce Ungaria o țară slabă, sa aflat în fața unei țări mai bine organizată și mai puternică».

In chestia domeniilor se referă la România. Dese întreruperi cari de cari mai fără vlagă.

Un mic incident.

Deputatul Goldiș cere pauză. Președintele Rakovsky nu-i dă. Gălăgioșii aplaudă. Maniu întrerupe. E făcut atent. Aprobări la Kossuthiști.

Deputatul Goldiș continuă.

Spune, că guvernul folosește partidul naționalităților ca un cal de bătae. De câte ori e ceva de votat apelează la sentimentele șoviniste ungurești și votarea merge strună. Intră din chestia aceasta, în politica naționalităților și declară că fără rezolvirea acestei chestii a naționalităților nu va fi stat național. Nu primește proiectul. (Aplauze pe băncile naționaliștilor).

Ia cuvântul Babocsay Sándor. Vorbește pe larg, critică transacția, încheie cu cuvintele lui Kossuth Lajos și declară că nu primește proectul.

Urmează Tușcan (croat), care vorbește până la 3 ore.

Se ridică Apponyi Albert ministrul de instrucție publică.

Spune dela început, că deși chestia aceasta nu se ține de portofoliul ce-l are, totuși va vorbi în general. Va răspunde mai cu seamă atacărilor aduse de Polónyi, Sándor Pál etc. Referitor la vorbele rostite de Kossuth în ședința partidului independist, că Ungaria e slabă, iar Austria e puternică și de aceea transacția nare succes, spune, că Kossuth n'a voit să îmbete țara cu iluzii, ci a spus faptul așa, cum e. Datoria unui ministru e aceasta.

Tumult.

Lengyel întrerupe. Se naște tumult. Președintele sună.

Kossuthiștii zbiară. Lengyel li răspunde. Apponyi șede jos. Zgomot mare.....

Președintele (sună): On. Cameră! de oare-ce dl deputat Lengyel nu sa supus mustrării președintelui, întreb, e aplicată Camera să-l dăm pe mâna comisiei de imunitate, ori nu?

Strigăte: Nu! Da!

Votare. Se primește. Au votat contra: naționaliștii, disidenții maghiari și croații.

Spiritele sunt agitate. Apponyi se scoală și vorbește mai departe. Discută mai întâi chestia băncii, apoi a cvotei etc. In special polemizează cu Polónyi. In fine face apel la sentimentele naționale (vechiul calapod. N. Red.) să voteze proiectul, căci acuma e situația mai critică. Incurcătură cu croații, cu naționalitățile, cu socialiștii etc. acuma cere ca să fie la locul lor. (Aplauze).

PREȘEDINTELE: Fac atent acuma pe deputatul Kállai, care a strigat lui Lengyel: «paiaț», așa ceva' să nu se mai întâmple. Il îndrum la ordine.

KÁLLAI cere ertare.

LENGYEL Z.: Se explică, adaugă, că președintele na avut drept să-l dea pe mâna comisiei de imunitate. El a ripostat lui Kállay, iar nu președintelui. In termini aspri îl foarfecă pe Kállay.

PREȘEDINTELE explică din punctul lui de vedere.

LENGYEL Z. răspunde lui Apponyi și lui Andrássy.

Ședința se ridică la orele 4.

Ședința viitoare mâne la 10.

Cronica externă.

Duma rusească.

După multe svârcoliri, duma rusească se putu întruni din nou. Contrastele principiare și dușmănia dintre singuraticele partide reprezintate în dumă au făcut foarte anevoioasă înjghebarea unei majorități parlamentare cu care să se poată proceda la o lucrare rodnică și salutară imperiului moscovit derăpănat.

Prim-ministrul Stolypin a reușit ce-i drept să-și recruteze o majoritate din elementele mai moderate, nu se știe însă dacă cu această majoritate guvernul o va scoate la iarbă verde — cu toată amenințarea țarului, că în casul unei disolvări repetite a dumei, aceasta nu se va convoca mai mult.

Cu chiu cu vai se trecuse peste primele greutăți ale începutului: adresa. Aceasta probabil a convenit puternicului autocrat, căci, după cum se vestește din Petersburg, țarul este decis să răspundă printr'un autograf la mesagiul de tron.

Cu un cuvânt, dacă duma va căuta să facă toate după placul țarului, atunci ea va putea funcționa neconturbată, la caz contrar ea ar avea să fie trimisă acasă, pentru a face din nou loc absolutismului.

*

Situația din Portugalia.

Conform știrilor sosite din Lisboa, partidul monarchiștilor va ține la 8 Decembrie o adunare la care va lua hotărârea de a suspenda fidelitatea față de rege și a jura credință moștenitorului de tron. Se crede, că hotărârea aceasta se va lua dacă nu cu unanimitate, cel puțin cu majoritate de voturi. Monarchiștii sunt de credință că pasul acesta li-se impune cu atât mai ales, cu cât există serioase temeri, că la cas, că regele nu șterge dictatura, întreagă țara devine republicană.

In oraș domnește liniștea cea mai deplină.

Viața comercială nu și-a suspendat mersul nici o singură clipă.

Cine nu citește presa străină, nici prin gând nu-i poate trece după starea lucrurilor, că orașul este în ajunul unei revoluții.

Lisabona are aspectul unui mic orășel de provincie, care își continuă existența în mod pacinic.

*

Politica Românilor din Austria.

Din Viena se comunică: Deputatul român Onciul tratează cu șefii partidului social-creștin, pentru intrarea românilor în clubul creștin social.

Se pare însă, că președintele clubului român baronul Hurmuzachi e contra acestei combinații.

Chestia n'a fost încă hotărâtă și mai trebue să fie supusă discuției.

E interesant de notat, că deputatul Onciul a votat eri cu social-creștinii în contra propunerei cu privire la măsurile cerute pentru a împedica scumpirea traiului.

*

Luptele din Maroc.

Știrile din urmă, spuneau că în urma eșecului suferit de armata lui Mulay Hafid la Mogador, Reachid ar fi părăsit Siaissa. Dar un balon care a făcut ascensiune a descoperit în direcțiunea acestei localități un lagăr de 800 corturi.

O recunoaștere făcută eri a descoperit că triburile rebele au intrat în contact cu armata lui Buchta Bagdadi. Pe de altă parte, circulă zgomotul, că această armată ar fi învins triburile vecine.

Rugăm pe abonații noștri din provincie să ne facă cunoscut dacă primesc ori nu la timp foaia noastră, care se expedează de aici regulat în acelaș timp cu foaia „Magyarország“. In cele mai multe locuri „Lupta“ ar trebui să se înmanueze în ziua, a cărei dată o poartă; iar în locurile mai îndepărtate cu o zi in urmă.

Voim să facem arătare la oficiile postale pentru toate cazurile, în cari s'ar constata iregularități în înmanuarea foii.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

ȘTIRILE ZILEI.

Marți, 3 Decembrie n.

Din cauza sfintei sărbători de mâne, „Intrarea în biserică“, numărul viitor al ziarului nostru va apare numai foi seara.

— **„Tumultul“ lui Dima.** Un cronicar *muzical* — care însă habar n'are de muzică — al „Gaz. Trans.“ vorbind despre concertul măiestrului Dima scrise între alte anomalii și următoarele șire nostime:

La impresia generală schițată la început am mai avea de adaos (! a adaosa, adaosare — verb până acum necunoscut) numai două lucruri:

Un simpatic glas de sopran, al domnișoarei Lacea *străbătea* (!) totdeauna din (!) *„tumult“* (ce dracu?) (a străbate din tumult!) și de sigur, conducea glasurile *de-o samă*.

Ce isteține de stil la omul ăsta, ce forță clasică de caracterizarea artei?

Cine ești d-le?

Ce geniu ascund cele trei inițiale S. C. D.: spuneți numele întreg să te cunoască lumea.

Iar pe dl Dima îl rog să nu mai recruteze pentru corul d-sale membrii necesari nici din Zârnești și nici din Gura-râului, pentru a nu înlocui armonia cu „tumultul“, făcând de râs arta românească!

— **Francisc Ferdinand travestit.** Organul de bulevard de coloare Kossuthistă, A Hir» adusese nu de mult ştirea despre visita moştenitorului de tron la Chişinău, unde era oaspele archiducelui Iosif. In legătură cu ştirea aceasta numitul ziar scrisese că moştenitorul de tron venise în Chişineu chiar atunci, când avea să fie lângă împărat. Ceea-ce constituia partea senzaţională a ştirei, este că după numitul ziar Francisc Ferdinand ar fi luat parte travestit la vânătoarea dela Chişinău.

Semioficiosul Magy. Távirati Iroda vine şi declară această ştire de o scornitură josnică eşită din creerul cutărui gazetar, care în lipsă de altă senzaţie aduce în public minciuni de felul acesta.

— **Necrolog.** Ni se anunţă încetarea din viaţă a dlui Iosif Iorga, notar magistratual, întâmplată Luni în 2 Decemvrie, în al 58-lea an al vieţei sale plină de activitate, după un morb greu şi îndelungat. A fost înmormântat, Marţi în 3 Decemvrie, la orele 2 d. a., în cimiterul român gr. or. din Lugoj.

— **Un congres al profesorilor dela şcoalele secundare.** Printre profesorii dela şcoalele medii se pornise prin luna Octomvrie o acţiune în scopul îmbunătăţirei lef lor profesorale. Acţiunea aceasta o luase în mână Reuniunea regnicolară a profesorilor, care hotărî convocarea unui congres regnicolar al tuturor profesorilor dela şcoalele medii, (gimnasii şi reale), civile, de fete. — Congresul acesta se va ţinea la 28 şi 29 Decembre.

— **Nepotul regelui în Cameră.** Camera din Budapesta avuse un rar vizitator: pe prinţul George de Bavaria, fiul archiducesei Gizela, cumnatul archiducelui Iosif, — care venise însoţit de camerarul conte Takács Tholvay să asiste la şedinţa Camerei. Naintre de începerea şedinţei făcuse preşedintelui Camerei, Justh o visită, fiind de faţă şi prim ministrul Wekerle. După o scurtă convorbire prinţul întră în sala de şedinţe ocupând loc pe galeria magnaţilor unde ascultase până la sfârşit referada deputatului Földes, după care părăsi Camera.

— **Scandal la un teatru francez.** Teatrul Capucines din Paris a fost alată eri teatrul unor scene extraordinar de zgomotoase. Se reprezinta chiar Cri de Paris, în care se făceau aluzii batjocoritoare la adresa contesei De Noilles, după meserie poetă franceză. Scenele privitoare la contesă au îndemnat pe soţul acesteia, contele Noilles să pălmuiascăcă în faţa publicului spectator pe autor. Publicul se neliniştă, dar îndată se calmă în urma escortărei ambilor domni la poliţie.

— **Procesul lui Polónyi.** Cetitorii noştri de sigur îşi vor aduce aminte despre scandalul Polónyi-Lengyel din primăvara aceasta, în urma cărui scandal Polónyi fu silit să demisioneze din postul său de ministru al justiţiei.

Scandalul acesta se produsese aşa, că fostul vice-primar al Capitalei, Halmos, un şvab maghiarizat, care de atunci a murit, sulevase în cafenea între prieteni chestia cu pungăşiile lui Polónyi şi alte abuzuri săvârşite de acesta în calitate de membru al consiliului urban. Declaraţia aceasta ajunse în publicitate şi pe temeiul acesta se porni campania împotriva ministrului. Intr'aceea acesta a reuşit să facă pe Halmos să-şi retragă cuvintele. Numai cât Lengyel nu se îndestuli cu atâta, ci luă dânsul chestia în mână, desvălind în gazeta sa toate hoţiile ministrului. In urma asta Polónyi trebui să demisioneze şi să-şi repare cinstea pe calea judecătoriei. Lengyel însă n'a stat pe pace, ci a urmat cu desvălirile cari de cari mai compromiţătoare pentru ministru.

Polónyi n'a pornit proces numai împotriva lui Lengyel, ci şi împotriva martorilor acestuia: Heltai şi Komlós pentru calomnie. Pretinsa calomnie consistă în următoarele: Societatea de navigaţiune pe Dunăre voia să-şi reînoiască la 1895 contractele şi autorizaţiunea. In consiliul orăşenesc, unde se desbătuse chestia aceasta, Polónyi tuna şi fulgera împotriva înnoirei contractelor. In urma poziţiei hotărâte a lui Polónyi, cererea numitei societăţi a fost respinsă. Nu trecură bine 5—6 săptămâni, când aduce însuşi Polonyi chestia din nou pe tapet, de astă dată sprijinind-o cu toată căldura. Formând întâmplarea aceasta obiectul discuţiei între Heltai—Komlós şi prietenii lor, acesta din urmă a declarat, că ştie pentru ce Polónyi şi-a schimbat aşa de iute părerea: a fost cumpărat de directorul societăţii cu 20.000 cor.

Polónyi neagă că ar fi primit 20.000 de cor. dela director, care acum nu se mai află printre cei vii.

Pentru această calomnie a pornit proces Polónyi împotriva celor doi. Ambii acuzaţi au fost osândiţi şi anume Heltai la 14 zile închisoare ordinară şi amendă de 200 cor., iar celalat la amendă de 40 cor.

Cine nu vede că în acest proces n'a mai fost vorba de dreptate? Nici chiar de persoana ministrului, ci de prestigiul Ungariei, care avusese pe un Polónyi în fruntea justiţiei. Acuzaţii din acest motiv au trebuit osândiţi. Şi nu va scăpa nici Lengyel.

— **Incident fatal cu balonul.** Se ştie ce senzaţie făcuse astă-vară un inginer francez cu descoperirea balonului cu cârmă. Francezii erau extaziaţi de bucurie, că geniului francez îi devine gloria aceasta. Balonului i-se dase numele „Patrie“ şi fu închinat patriei franceze. Guvernul francez după-ce toate încercările cu acest balon au reuşit splendid, a cumpărat balonul şi planul dela inventator pentru o sumă colosală, obligându-l să nu tradeze planul construcţiei nici unui muritor de pe pământ.

„Patrie“ ajunse astfel în proprietatea ministerului de războiu, care îndată prezintă Camerei un proiect de lege pentru votarea cheltuielilor construirei mai multor baloane dirijabile pentru armată.

De atunci a trecut multă vreme făcânduse mereu ascensiuni cu acest balon, miracol al veacului.

Aşa s'a întâmplat aceasta şi Vinerea trecută, când se întâmplă ceva fatal. Balonul ajunse pe o vreme furtunoasă în 6 ciasuri la Verdun, unde fu nevoit să se coboare din causa avariărei motorului.

In timpul cât motorul se dregea, furtuna se înteţi tot mai mult, când de-odată un curent aerian puternic răpi balonul în văzduh, unde dispăru.

Excursioniştii se temeau de aceasta, cerând garnizoanei trimiterea a lor 200 de soldaţi la faţa locului. Curentul însă a fost mult mai tare, şi astfel „Patrie“ a fost smuls din mânile lor. Intâmplarea aceasta se consideră ca un dezastru naţional.

In cercurile militare franceze există teama că balonul ar putea ajunge în mânile Germanilor. După părerea unui inginer nu este nici o speranţă ca balonul să fie vre-odată prins. Conform unor ştiri telegrafice din Londra se anunţă, că balonul a fost văzut în mai multe puncte la o înălţime de circa 300 metri.

— **Bacşişurile împăratului Wilhelm.** Ziarul «Daily Express» spune că împăratul Germaniei a lăsat pentru servitorii din palatul Windsor un bacşiş de 2000 de lire sterline (48.000 de lei), Bacşişul obişnuit al vizitatorilor regali la Windsor e de 50 lires terline pe zi, dar adesea se trece mult peste ea.

Despre bacşişurile de mai înnainte, acelaşi ziar spune următoarele: Napoleon al III-lea a dat 1500 l. st., ţarul Nicolae al II-lea 2000; împăratul Wilmelm, la vizita făcută acolo în 1891, a dat 500 l. st.

Afară de aceasta, oaspeţii regali trebuie să mai facă celor din suita curţei daruri preţioase, giuvaericale, etc.

După cum se vede, călătoria unui suveran e o plăcere costisitoare.

— x **Viitor de aur românimea are** dacă numai dela comercianţi români va cumpăra.

Cereţi preţ-curent românesc dela comerciantul român *F. A. Degan* din Fiume (Postafiók No. 163) căci vi-l trimite gratis. In el se află toţi articli pentru bucătărie: 1 kgr. cafea fină numai cu 1 fl. 20 cr., 1 kgr. *Tea* aromatică numai cu 3 fl. 25 cr., apoi Ciocoladă eftină, Fructe sudice, etc., cu preţ redus. Spesele de porto la 5 kgr. el le plăteşte. Intr'un pachet trimite şi mai multe mărunţişuri. Cine doreşte a cumpăra eftin şi bine să grăbească. Toţi câţi au comandat au fost îndestuliţi!!!

Comercianţi!

Cari voesc să servească cumpărătorilor cu un calendar frumos, bun şi ieftin, ceară în comisiune

CALENDARUL „POPORULUI ROMÂN“

dela Administraţia „Poporul Român“ Budapest, VII., István-ut 11.

Preţul 40 filerii.

Se estinde pe 208 pagini cu 100 chipuri.

Comercianţii primesc 25% rabat.

VARIETĂŢI.

Nenorociri americane. La lucrările de canale din apropierea oraşului Benock O. s'a întâmplat o fioroasă nenorocire în sprea sara de 10 Oct. n. Maria Vasu născ. Breşcan din Sâmbăta-inferioară, comitatul Făgăraşului era cu soţul său la această lucrare şi făcea mâncare pentru vre-o 42 de oameni.

In sara amintită, tocmai pe când era mai isprăvit cu pregătirea cinei s'au aprins hainele pe dânsa dela flacăra focului. In spaima sa în loc de a se lăsa jos şi a stânge partea hainelor aprinse — a luat-o la fugă la cort (muncitorii la canale locuesc în corturi). Făcându-şi vânt hainele s'au aprins şi mai tare pe dânsa şi într'o clipă a fost îmbrăcată de flacări.

La strigătele sale a alergat soţul ei cu alţi câţva inşi şi au învăluit-o în o plapomă punându-o jos. După stângerea

flacărilor au început a tăia hainele de pe dânsa. Şi nenorocita nici în momentele acestea de durere n'a uitat să-'şi acopere trupul, tocmai acest lucru a fost perirea sa. Fiindu-i ruşine, că rămâne goală în faţa oamenilor trăgea petece arzânde şi să acoperea cu ele. Prin apărarea sa s'a fript atât de cumplit, încât dusă fiind la spitalul din apropiere, după 2 zile de celea mai grozave chinuri şi-a dat sufletul. De faţă era nemângăiatul soţ şi fratele dânsei.

Soţul în truda sa de a o scăpa, s'a fript rău la mâni, în cât mult timp nu va putea lucra.

— John W. Lancaster din Youngstown lucra la fabrica de tinichea şi tuburi de acolo şi Marţi a căzut într'un cazan, unde clocotea fierul şi în câteva momente a fost consumat de înfricoşata căldură. A rămas după el femeia şi cinci copilaşi.

•

Copii căsătoriţi. O foarte interesantă scenă s'a petrecut zilele astea înaintea matriculantului civil din Neapol. Anume s'au căsătorit după toată forma doi copii. Mirele, ba acum bărbatul, Celestino Giordano, e de 15 ani, mireasa, Giulia Nappi, încă nu e de 13 ani. Nunta de tot tinerei părechi numai aşa s'a putut ţinea, că însuşi regele Italiei a dat un decret regal prin care îngăduie căsătoria lor. Căsătoria deaceea a fost aşa de grabnică, pentru-că de tot tinera nevastă e mamă! Un mare număr de public a fost de faţă la această interesantă căsătorie, şi acest public a râs mult când a fost ca mireasa să scoată din gura ei fericitoriul cuvânt: «da», căci întrebată dacă are voe să fie nevasta lui Celestino Giordano, ea nu a răspuns ruşinoasă şi tremurând şi nici nu a zis da, ci a spus: «Cum să nu, cu cea mai mare bucurie».

E de notat, că tinărul bărbat, cu toate că e aşa de tiner, e agent călător al unei firme mari şi aşa viitoriul material al tinerei părechi nu e de loc periclitat.

ROMANUL „LUPTEI".

SEMNUL CELOR PATRU

de CONAN DOYLE. (12)

— Urmare —

Am rămas cu toţii uimiţi. Domnişoara Morstan, din fată săracă, avea să ajungă una dintre cele mai bune partii. Ori-ce om drept ar fi trebuit să se bucure de schimbarea aceasta, eu însă, în egoismul meu nu m'am bucurat. Am spus câteva vorbe fără rost, un fel de felicitare, şi pe urmă am tăcut fără să spun vre-o vorbă vreme îndelungată.

Scholto mereu îmi cerea sfaturi. Ce să facă, cum să-şi îngrijească sănătatea. Eu i-am dat însă răspunsuri tot de-a întoarsele încât cu greu se va fi cuminţit din ele.

In fine, trăsura noastră se opri. Vizitiul sări de pe capră şi ne deschise uşa.

«Am ajuns la Pondicherry-Lodge!» ne zise Scholto, făcându-ne semn să ne dăm jos.

V.

Erau aproape orele 11 când am ajuns. Lăsasem negura deasă a oraşului în urma noastră; noaptea era uşoară şi liniştită. Un vânt căldicel sufla dinspre apus şi din vreme în vreme de după nori răsăria luna plină.

Locul pe care era zidit Pondicherry-Lodge era încunjurat de un zid de piatră, înaintea căruia — spre mai mare pază — erau împrăştiate fărâmituri de sticlă. Intrarea era o uşă ţintuită cu fier şi groasă de tot. Scholto bătu de două-ori.

«Cine-i acolo? — întrebă dinăuntru un glas mormăitor.

— Eu sunt, Mc. Murdo. Ar trebui să-mi cunoşti bătăile».

Am auzit zuruit de chei şi uşa se deschise cu greu. In pervaz se zări un cap mare, cu ochi vii, cari ne priviau plini de bănuială.

«Dta eşti, domnule Tadeu? Cine sunt ceilalţi? Domnul nu mi-a dat poruncă să-i las să între.

— Nu, Mc. Murdo? Mă miră. I-am spus eri fratelui-meu, că voi aduce doi prieteni.

— Azi n'a eşit ziua întreagă din casă. N'am nici un ordin special; trebuie să observ, dară, obiceiurile vechi. D-ta poţi să intri, prietenii dtale, însă, trebuie să rămână afară.»

Stam înaintea unei piedeci neaşteptate. Scholto ne privea fără să ştie ce să facă.

«Greşeşti, Mc Murdo! Eu iau pentru ei garanţie, trebue să-ţi ajungă. Dama asta tinără nu poate să rămână pe drumuri în miez de noapte.

— Imi pare rău, domnule Scholto, oamenii ăştia poate că sunt prietinii dtale, dar nu sunt prietini stăpânului meu. Mă plăteşte bine ca să-mi împlinesc datoria cu rigoare, şi o şi fac. Eu nu cunosc pe nici unul dintre pretini dtale.

— Ba da mă cunoşti pe mine! îl întrerupse Holmes. — Cel puţin cred, că nu mă vei fi uitat. Cine a luptat cu dta în sala Alison acuma's 3 ani, ei?

— Cum, dta eşti, domnule Sherlock Holmes? — strigă atletul cu bucurie. — Zău ar fi trebuit să te cunosc... Ce păcat că ţi-ai negligiat talentele. Zău, ai fi secerat glorie îndeletnicindu-te la arta noastră.

— Iată, Watson, dacă nu mă voi putea ferici pe altă cale, tot îmi mai rămâne meseria de luptător atletic. — Cred, însă, că bravul nostru Mc Murdo nu ne va mai opri să întrăm.

— Intră, domnule, întră cu prietenii dtale — zise Murdo — şi scuzaţi-mă că am fost aşa de energic. Nu ştiam cine stă în faţa mea?!

(Va urma.)

Economie.

Comerţul extern al Ungariei.

Biroul central de statistică a dat publicităţii un tablou al comerţului nostru extern în primele zece luni ale anului curent.

Conform acestor date valoarea mărfurilor importate — începând dela 1 Ianuarie şi până la 31 Octomvrie 1907 a fost de 1.289,000.000 coroane faţă de 1.200,900.000 coroane din aceaş epocă a anului precedent, adecă cu 88.2 milioane mai mult. Din acest import 998.3 milioane coroane se vine pe Austria.

Exportul a crescut deasemenea. In primele zece luni ale anului precedent valoarea mărfurilor exportate a fost de 1.209,500.000 coroane, faţă de 1.189,800.000 coroane din aceaş epocă a anului 1906. Din acest export se vine pe Austria 891 milioane coroane.

Bilanţul comercial al Ungariei în primele zece luni ale anului curent se închee deci cu un pasiv de 79.6 milioane, iar faţă de Austria cu un pasiv de 107.3 milioane coroane.

Primul post în import îl ocupă fabricatele industriei textile.

Din acestea am importat în primele 10 luni ale anului curent mărfuri în valoare de 363.7 milioane coroane, din cari aproape întreaga sumă se vine pe Austria (352.6 milioane coroane).

Principalii articlii de export au fost şi de astădată grânele şi făina.

Am exportat începând dela 1 Ianuarie şi până la 31 Octomvrie a. c., făină în valoare de 155.9 milioane, din cari în Austria 138.2 milioane coroane.

Grâu am exportat în primele zece luni ale anului corent în valoare de 77.7 milioane coroane, faţă de 91.6 milioane coroane din aceaş epocă a anului precedent, secară în valoare de 34 milioane, orz 35.3, ovăz 31.3, iar porumb (cucuruz) în valoare de 45 milioane coroane (în anul 1907, aceaş epocă 24.3 milioane cor).

Exportul de vite a scăzut în primele 10 luni ale anului 1907, şi anume dela 175.5 milioane la 161.5 milioane coroane.

Zahăr am exportat în valoare de 8.2 milioane coroane mai puţin, decât în primele zece luni ale anului trecut.

Exportul de lemne a crescut cu 1.3 milioane, iar cel de cărbuni a scăzut cu aproape un milion coroane.

Cronica agricolă.

Asociaţia regnicolară a agricultorilor ungari a dat — la sfârşitul săptămânei — publicităţii un raport asupra situaţiei agricole din Ungaria.

Conform acestui raport, starea semănăturilor s'au îmbunăţit preţutindeni. Numai din Sân-Miclăuşul-Mare n'au sosit ştiri favorabile.

Din raportul Asociaţiei, alcătuit pe temeiul comunicărilor corespondenţilor economici ai ei, însemnăm următoarele:

Arad. Timpul călduros şi ploios a avut o înrâurire binefăcătoare asupra semănăturilor. Agricultorii nădăjduesc, că grăunţele aruncate în pământ nu peste multă vreme vor resări, iar semănăturile resărite în urma timpului prielnic se vor întări. Agricultorii fac arături pentru semănăturile de primăvară.

Becicherecul-Mare. La începutul săptămânei a fost frig, noaptea îngheţ, spre sfârşitul săptămânei timpul a devenit călduros, prielnic desvoltărei semănăturilor.

Debreţin. Timpul e favorabil. Semănăturile timpurii se desvoltă bine, cele târzii încă încep a resări.

Panciova. Timpul e călduros, pământul are umezeală îndeajuns. Grăunţele aruncate în pământ resar bine. Indeobşte semănăturile se desvoltă bine, la caz însă de urmează frig, desvoltarea va fi împiedecată.

Oradea-Mare. Semănăturile târzii resar bine, cele timpurii cu toate, că ploile au ajutat mult, nu se desvoltă favorabil. Insectele încă au pricinuit pagube simţitoare.

Sân-Miclăuşul-Mare. Timpul abia s'a schimbat. Zilele trecute a ploat şi e nădejde de ploi mai mari. E mare nevoe de ploi imbelşugate. Semănăturile au resărit foarte rău, agricultori sunt de părere, că semănăturile nu vor putea rezista ernei.

Timişoara. Săptămâna trecută a plouat bine, acum e senin şi frig.

Verşeţ. Agricultorii au isprăvit cu semănatul de toamnă. Timpul e favorabil, cu toate acestea mai e nevoie de ploaie.

Zenta. Zilele trecute a nins. Umezeala a străbutut pământul până la adâncimea de 15—20 mm. Acum avem căldură de 6—7 grade.

Centrala Tovărăşiilor.

La stăruinţa neobositului propovăduitor al idei tovărăşiilor V. C. Osvadă, directorul «Agricolei» din Hunedoara, s'a hotărât înfiinţarea unei centrale a tovărăşiilor săteşti, la Orăştie. Adunarea de constituire e convocată pe 22 Decembre n. Capitalul se va compune din cotizaţii de 10 cor. şi din părţi fundamentale cu 100—1000 cor. Scopul

«Tovărăşiei» este: să ajute şi să promoveze desvoltarea, consolidarea şi înaintarea economică în general, şi în special a satelor, mai ales: prin înlesnirea producţiunii şi a valorizării de producte agricole şi industriale, prin valorizarea şi vânzarea de unelte, maşini, seminţe şi altoi, prin ajutorarea de materii prime pentru industrie şi de articli de consumaţie, prin arendarea şi parţelarea de moşii, prin mijlocirea de capitale şi izvoare de muncă şi câştig, prin mijlocirea de asigurări de tot felul, şi prin câştigarea şi darea de informaţii economice. Toate acestea le va îngriji tovărăşia Centrală sau direct, sau prin tovărăşiile săteşti, după-ce ţinta de căpetenie a acestei tovărăşii este: să înfiinţeze şi să ajute înfiinţarea de tovărăşii economice şi producţiune, valorizare, consum, credit şi arendare, mai mai ales pe sate.

Până acum s'au anunţat o grămadă de membrii, bănci, bărbaţi distinşi, şi plugari din toate părţile.

——

Şedinţa camerei de comerţ şi industrie din Fiume.

Camera de comerţ şi industrie din Fiume în ultimai şedinţă s'a ocupat şi cu chestia scumpirei articilor de trai pentru prima necesitate.

Cauza principală a scumpetei e a se căuta după părerea camerei în tariful vamal prea urcat. Pentru importul celor mai de lipsă articli de traiu se plăteşte vamă prea mare.

Camera a primit propunerea făcută de membrul Rudan, ca guvernul ungar, să fie rugat a permite importul de vite din Serbia, astfel carnea s'ar eftini în mod foarte simţitor.

Camera a hotărât în sfârşit a interveni la guvern, ca aceasta se folosească toate mijloacele, ce îi stau la dispoziţie pentru a micşora emigrarea în America. Lipsa de braţe muncitoare a avut de urmare scumpirea multor articli de traiu şi industriali, scăzând emigrarea mulţi din aceşti articlii s'a ieftinit

——

Expoziţia internaţională de galiţe.

In ultimele trei zile ale săptămânei trecute au vizitat peste zece mii de persoane expoziţia internaţională de galiţe din Budapesta.

Duminecă s'a ţinut adunarea regnicolară a crescătorilor de galiţe, la care au participat aproape 1000 de inşi.

Vizitatorii expoziţiei au cumpărat o mulţime de galiţe.

Sunt de interes datele publicate de ministrul ungar de agricultură cu privire la galiţele distribuite pentru îmbunătăţirea soiurilor.

Conform acestor date, ministrul de agricultură a distribuit prăsitorilor de galiţe în anii din urmă galiţe în preţ de peste jumătate milion coroane şi anume:

In anul 1901, 20,000 coroane; în anul 1902, 40,000 coroane; în anul 1903 80,000 coroane; în anul 1904, 80,000 coroane; în anul 1905, 90,000 coroane; în anul 1906, 120,000 coroane; în anul 1907, 120,000 coroane.

In total 550,000 coroane.

——

Tovărăşiile agricole din Serbia. Zilele trecute s'a ţinut în Belgrad congresul tovărăşiilor sârbeşti.

La acest congres au luat parte peste 2500 delegaţi ai tovărăşiilor din Serbia.

Prima tovărăşie s'a înfiinţat în Serbia înainte cu 15 ani, iar înainte cu zece ani centrala tovărăşiilor.

Acum sunt în Serbia în total 604 tovărăşii. Din acestea 585 sunt tovărăşii de credit, două tovărăşii de valorizare a productelor, şapte de lăptărit şi opt tovărăşii de consum.

Tovărăşiile din Serbia fac parte din liga internaţională a tovărăşiilor.

Bursa de efecte. Tendenţa la deschiderea bursei a fost fermă, cursurile valorilor s'au urcat, mai târziu însă in urma vânzărilor arbitrajului vienez, cursurile au căzut. Spre încheere tendinţa a devenit din nou fermă. Circulaţia a fost restrânsă.

La încheerea bursei au notat:

		Coroane
Acţiune institutului de credit		
„ „ austriac	vinde	639 —
„ „ ung.	„	751·50
„ băncei de escompt	„	468 50
„ soc. căilor fer. aust. ung.	„	674·25
Renta ung. de aur 4 proc.	„	111·—
„ „ coroane 4 „	„	93·65
„ austr. de aur 4 „	„	114·50
„ „ coroane 4 „	„	96 75
Scrisuri fonciare „Albina“	„	101·—
Napoleond'or (20 franci aur)	„	19·24
mărci germane, aur	„	23·57
Galbeni austriaci şi ungureşti	„	11·43
Bilete germane 100 mărci	„	117 97
„ franceze 100 franci	„	96·10
„ italiene 100 lire	„	96·20
„ române 100 lei	„	93 50
Ruble ruseşti de hârtie	„	2.53

Preţurile cerealelor. Tendenţa gnerală în târgul efectiv de cereale a fost fermă.

Preţurile cerealelor s'au urcat pe întreaga linie. Grâul s'a scumpit cu 30—40 fileri, secara d'asemenea, cucuruzul cu 20 fileri, iar ovăzul cu 10 fileri de maja m. (100 kgr.). Circulaţia a fost restrânsă.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut abia 15000 măji metrice grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 kgr. greutate) s'au plătit 26 cor. 35 fileri, iar pentru cel mai slab din comitatul Pestei (75 kgr. greutate) 24 cor. 90 fileri de maja metrică (100 kgr.)

In ultimele 48 ore au *sosit* la Budapesta 43.887 măji metrice *grâu*, s'au *expediat* în acelaş timp 32.555 măji m. *făină* şi 4387 măji m. *tărâţe*.

Tendenţa generală în târgul pe termen de cereale a fost fermă. Conform buletinului oficial au notat:

Grâu pro Aprilie 1908: 13.18, 13.23—13.22, pro Octomvre 1908: 11.53, 11.54—11.51.

Secară pro April 1908: 12.40, 12.46 - 12.45 pro Octomvrie 1908: 10.42, 10.45—10.50.

Ovăs pro Aprilie 1908: 8.72, 8.74—8.65.

Cucuruz pro Mai 1908: 7.63, 7.66—7.64 coroane de 50 kgr.

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plăteşte până la Budapesta de 100 kilograme: Dela Panciova 50—54 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 32—36, Senteş —·— Seghedin 52—54, Zenta 48—50, Titel 46—48 Timişoara——, Becicherecul-Mare 50—52 fileri.

In aceste sume sunt socotite şi darea de transport precum şi taxa de asigurare.

——

Piaţa din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, m. metr. (100 kgr.)	frum.	26 cor.	35 fil.	
„ „ „ „ „	mijl.	25	„ 50	„
„ „ „ „ „	slab	24	„ 90	„
Secară, „ „	dela	23·40	— 24·—	
Orz, „ „	„	15·70	— 16·10	
Cucuruz „ „	„	15.—	— 15·30	
Ovăs „ „	„	16·55	— 17·35	
Rapiţă „ „	„	34·50	— 36.—	

II.

Producte.

Preţurile sunt socotite după 100 kilograme în bani gata.

Unsoare de porc, dela	147 cor.	— 148 cor	
Slănină . . . „	112	„ — 117	„
Cartofi . . . „	4.10	„ — 5.30	„

III.

Târgul de porci din Kőbánya (Steinbruch)

(Prima calitate ungară.)

Bătrâni . .	— — —	fileri kilogramul.
Tineri . . .	128—130	„ „

Redactor responsabil:

GEORGE PLEŞOIANU.

Săptămâna viitoare apare

„Foaia Ilustrată“

pentru popor, cu chipuri despre întâmplările mai însemnate de peste săptămână.

Invăţătură, sfaturi, petrecere şi minunăţiile lumii le veţi afla în aceasta foaie.

Apare în fiecare săptămână.

Abonamentul pe un an 2 cor.

Cine abonează „Foaia Ilustrată“ cu „Poporul Român“, plăteşte pentru amândouă numai **5 cor. pe un an.**

„Foaia Ilustrată“ se va vinde pe la toţi abonaţii „Pop. Rom.“ **cu 1 crucer numărul.**

Dacă cel puţin 15 inşi vor abona „Foaia Ilustrată“ în societate, fiecare abonat va plăti **numai 1 cor. 04 fileri la an.**

Număr de probă veţi primi toţi în cinste.

Trimiteţi 4 cor. abonament la „Poporul Român“ pe un an, dacă voiţi să primiţi

în cinste

„Calendarul Poporului Român“

pe anul 1908

care cuprinde 200 pagini şi 100 chipuri.

!! Cel mai frumos şi bogat calendar românesc dela noi. !!

Patent Nr. 86967

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret! Vindecă şi funcţionează pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a nu se da împrejurări, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migene, neuralgie, impededcarea circulaiunii sângelui, anermie, ameţeli, ţiuituri de urechi bătae de inimă, sgârciuri de inimă, astma, auzul greu sgârcinri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală plămâni şi picioare, reumă, podagră, ischis, udul în pat, influenţa insomnic, epilepsia, circulaţia nereguată a sângelui* şi a multor alte boale cari la tractare normală a medicului să vindecă prin electricitate. — *-n cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei, cari preţuesc cu mulţumire invenţiunea mea şi ori-cine poate esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca sa eretrimite banii. Unde ori-ce incercare s'a constatat zadarnică rog a proca aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul «Volta»* de oare-ce «Glasul Volta» atât în Germania câtşi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor pe când *aparatul meu e în general cunoscut apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice e recomandată în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 8.—

folositor la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6.—

folosibil la copii şi femei de constituţie foarte slabă.

Espedi ţiile prin centru şi locul de vânzare pentru ţeară şi străinătate e:

Müller Albert, Budapest,

V|25 Strada Vadász 34 colţul.

Dar de Crăciun!

TABLOUL DEPUTAŢILOR NAŢIONALIŞTI

Fotografiile foarte bine reuşite ale celor 25 deputaţi din clubul parlamentar al naţionalităţilor.

Mărimea tabloului 32×42.

Preţul 1 cor. **Preţul 1 cor.**

Pentru pachetare şi trimiterea cu poşta recomandat plus 60 fil.

Tabloul se poate comanda încadrat în ramă frumoasă. Lăţimea ramei 10 cm. Preţul cu porto cu tot **5 cor. 92 fil.**

Ramă foarte frumoasă pentru ori care salon cu 4 cor. mai mult.

Un tablou admirabil în ramă foarte frumoasă care reprezintă pe

Mihai Viteazul

mărimea 42X52 cm. Lăţimea ramei 10 cm. Preţul 5 cor., plus 92 fil. porto.

Un minunat tablou care reprezintă

Vinerea Mare

mărimea 50X65 cm. Lăţimea ramei 10 cm. Preţul 6 cor., plus 92 fil. porto.

Se poate comanda la **administraţia „Pop. Rom.“, Budapesta,** VII., István-ut nr. 11.

„Octoih Bogat“

ediţia II-a

CU LITERE LATINE

de

George Cătană

învăţător

cuprinzând întreagă rânduiala a Vecerniei, Utreniei şi Liturghiei, împreună cu glasurile, podobile, sfetilnele învierii, polileul, pripelele şi psalmii aleşi, catavasiile, troparele, condacele, irmoasele, şi pricesnele tuturor sărbătorilor precum şi tipicul catavasiilor de peste tot anul.

Mai departe conţine cântări de morţi şi un adaus bogat de rugăciuni trebuincioase fiecărui creştin, — întocmite pe sama bisericilor şi a tuturor cântăreţilor mici şi mari.

Se estinde pe **312** pagini, format mare, cu un tipar frumos şi curat şi pe o hârtie bună şi fină.

Preţurile:

Legat simplu	2	Cor. 40 fil.
„ în pânză cu cruce aurită	3	„ —
„ jumătate în piele cu cruce de aur	4	„ —
„ întreg în piele căptuşită, aurit foarte frumos şi la margini, în cutie elegantă	7	„ —

La comande să se adauge plus 20 fil. pentru porto. Pentru trimiterea recomandată 45. fil.

Se poate comanda la **administraţia „Poporul Român“, Budapesta,** VII., István-út nr. 11.

Dar de Crăciun pentru copii

Biblioteca copiilor, volum cu poveşti, foarte luxos ilustrate.

Au apărut până acum:

Robinson Crusoe	Lei 1·50
Fetiţa cu bonetul roşiu	„ 1·50
Basme alese	„ 1·50
Din lumea copiilor	„ 1·50
Jucăriile lui Titi şi ale Mimi	„ 1·50
Bunădimineaţa lui Moş Ajun	„ 1·50
Animalele domestice, cu ilustraţiuni şi verşuri, foile gros cartonate indestructibile	„ 2·—
ABC, Invăţăm să citim (nou)	„ 1·50
Invaţă să socoteşti, dacă vrei să nu greşeşti. Carte cu ilustraţiuni instructive de calcul, cartonat	„ 2·50
Povestea celor doi sbârliţi, cartonat	„ 1·50
A fost odată...! Poveşti alese. Un volum mare cu ilustraţii (nou), cartonat	„ 2·50
De toate pentru copilaşii noştri, ilustrat, cartonat	Lei 3·—
Robinson după Foë, bogat ilustrat, traducere de R. Rosetti, cartonat	„ 3·—
Idem fără ilustraţie, cartonat	„ 1·50
Din Una mie şi una nopţi cartonat	„ 3·—
Copiii la ţară, o poveste veselă. Un volum mare, foarte bogat ilustrat (nou), cartonat	„ 3·—
Florini Al.: Poveşti populare, cartonat	„ 2·—
Iosif Sf.: A fost odată, cartonat	„ 1·50
Smara: Corbul cu pene de aur, poveşti, ilustrat, cartonat	„ 2·50
Speranţiă Th.: Pentru toţi copiii, frumos ilustrat, cartonat	„ 2·50

Biblioteca copiilor (ediţia „Luceafărului“ Sibiiu):

Volumul	I.	Cor. 1·60
„	II.	„ 1·60
„	III.	„ 2·—

Se poate comanda la **administraţia „Poporul Român“, Budapesta,** VII., István-út nr. 11

Săptămâna asta apare

DILETANTUL ROMÂN

INDIGITĂRI ŞI SFATURI CUM SĂ JUCĂM TEATRU

SCRISE

IN UZUL SOCIETĂŢILOR DE DILETANŢI, AL REUNIUNILOR DE CÂNTĂRI CARI DAU REPREZENTAŢIUNI TEATRALE, PRECUM ŞI AL TUTUROR AMATORILOR JOCULUI SCENIC

DE

IOSIF VELCEAN

învăţător în Reşiţa.

Cartea cuprinde **144** pag. Mărimea 8⁰ mic.

Cartea e înzestrată cu 56 chipuri.

Preţul broşat 1 cor. Legat în pânză cor. 1·60.

Portoul poştal 10 fil.

Se poate comanda la **administraţia „Pop. Rom.“, Budapesta,** VII., István-út nr. 11.

Tipografia „Poporul Român“, Budapesta VII., István-út 11.